„БАНОВИЋ СТРАХИЊА“ ДЕМИСТИФИКАЦИЈА ИСТОРИЈЕ!

„Несрећа мора да се поднесе, срамота мора да се збрише“, само је једна од глумачких реплика из представе „Бановић Страхиња“ коју су, друге вечери 55. Фестивала професионалних позоришта Србије у Краљевачком позоришту извели глумци Народног позоришта Приштина (са седиштем у Грачаници) и Шабачког позоришта. У питању је текст Борислава Михајловића Михиза, а адаптација, режија и сценски простор су дело Небојше Брадића.

ЗОРАН КАРАЈИЋ,
глумац Шабачког позоришта:
НЕВЕРОВАТНИ МИХИЗОВ ТЕКСТ

„Кад мало остане, тешко губите“, каже Југ Богдан којег у представи глуми Зоран Карајић, глумац за којег је свака представа посебан живи организам који треба неговати и одржавати у животу:

- **Ова представа занимљива је зато што је рађена по невероватном Михизовом тексту који је, и поред огромне временске дистанце, актуелан. То су текстови наших класика у којима препознајемо време у којем живимо.**

Карајић који је, како истиче, био учесник 30-ак „Јоакима“, каже да је представа „Бановић Страхиња“ рађена у свега неколико професионалних позоришта.

- **Сећам се оне која је рађена у ЈДП-у давне 1963. године када је, сада почивши Миша Јанкетић, био Бошко Југовић. Некада сам, можда, и ја могао да будем Бошко Југовић, јер сам био плав и висок, али као да се нисам ни окренуо, а већ играм (старог) Југ Богдана. Време страшно брзо пролази. Зато, живите живот пуним плућима, јер ћете једног дана само стати, окренути се и видети да је све иза вас.**

Михиз у свом тексту демистификује историју и предање, па је Југ Богдан чикица који воли да попије и врло је ироничан, према двору, животу, највише према себи. Воли своју децу и земљу, али на један посебан начин.

- Одавно сам престао да имам очекивања од награда. Имам само очекивања која иду у смеру одржавања овог фестивала. Први пут сам на њему играо 1972. године. Нисам играо стално, али сам сведок тога да је у два маха, могло да дође до гашења овог фестивала – истиче Карајић и додаје како је поносан што је један од оних који нису дозволили да се то догоди.

ОКРУГЛИ СТО ДРУГЕ ФЕСТИВАЛСКЕ ВЕЧЕРИ

«Бановић Страхиња» Народно позориште Приштина у сарадњи са Шабачким позориштем

УНИВЕРЗАЛНЕ ВРЕДНОСТИ СУ ЗАПОСТАВЉЕНЕ

НЕБОЈША ЂОРЂЕВИЋ, глумац, сматра великом чашћу што је редитељ Небојша Брадић баш њега одабрао за улогу Бановић Страхиње:

- **Посебно ми је драго што у нашој националној култури имамо ту тачку ослонца. Пуно је, поред Бановић Страхиње, и других који носе те универзалне вредности, али су оне данас, нажалост, запостављене, зато што медијски садржаји обилују од површних, гадних ствари. Зато је јако тешко да ликови попут Бановић Страхиње избију у први план.**

„Бановић Страхиња“ је, каже он, политичка драма у којој се говори о медијској и политичкој спрези система, о манипулацији мржњом и страхом:

- **Надам се да ће публика то видети и доживети на начин на који бих ја волео, а то је – да поново препознају и подсете се племенитих особина које носи Бановић Страхиња. Од представе колеге и ја увек очекујемо да је одиграмо најбоље што можемо, да то што се дешава на сцени пренесемо на публику и да, пре свега, ми уживамо у тој игри. Тако део истине коју ми мислимо да носимо и публика може да препозна.**

ИГРАМО ЗА ПУБЛИКУ, А НЕ ЗА ЖИРИ

МИЛАН ВАСИЋ, глумац, сматра да су сви у овој драми направили – добар посао. Он је, можда, једини негативац у представи:

- **Ово је једно ново виђење драме у којој немамо средњовековна, већ модерна одела, а мој Војин Југовић је, ако га пребацимо у данашње време, неки озбиљан политичар који није баш за борбу, али много размишља, смишља.**

Често, каже, иде на фестивале, мисли да ни „Јоаким“ није више оно што је био пре 10 година, али му се чини да је на путу да буде све бољи:

- **Волим ову представу, волим и да је играм, а видим да воле да је играју и моје колеге. У питању је драма, од почетка до краја. У њој нема места за смех, за неку реакцију публике. Додуше, можда има за плакање. Зато ми је важно да осетим енергију публике, уопште не мора да буде пуно гледалаца.**

Улога Војина Југовића била је за њега, како каже, велики изазов.

- **Изазов, зато што мене народ генерално воли, па би, да сам играо Бановић Страхињу, све било лагано. Да ме је неко, док још нисам знао текст, питао коју бих улогу волео, сигурно је да бих бирао улогу Бановић Страхиње, коју је сјајно одиграо колега Небојша Ђорђевић. Када смо почели да радимо представу, схватио сам да је Војин Југовић нешто ново у мојој каријери и потрудио сам се да то буде добро и да не дозволим публици да ме иједног тренутка воли. Без обзира што представу играмо на фестивалу, пред жиријем, мислим да је најважније да се опустимо и да се, играјући комад – играмо. Јер, ми играмо за публику, не за жири, и не играмо за фестивал, него опет за публику.**

СУПТИЛНОСТ И ПРОВОКАТИВНОСТ

ПРЕДРАГ РАДОЊИЋ, директор Народног позоришта Приштина са седиштем у Грачаници

Представа ,,Бановић Страхиња“ на суптилан, али и на провокативан начин, говори не само о нашој историји и епици, већ и о политичком тренутку у којем је писао Борислав Михајловић Михиз и очекујем пуно од ње, каже Предраг Радоњић директор Народног позоришта Приштина се седиштем у Грачаници.

Он сматра да је редитељ Небојша Брадић представу, која је направљена мало после селекције за претходни фестивал ,,Јоаким Вујић“, конципирао тако да она провоцира и питања која су везана за садашњост:

- **Поред представе ,,Бановић Страхиња“ коју смо радили у копродукцији са Шабачким позориштем, у последње време и друге представе настојимо да радимо што више у копродукцијама и да се, што више, увежемо и са другим позориштима – појашњава Радоњић и додаје да је Грачаница је мало место са шест – седам хиљада становника у којем могу да одиграју премије**ру и, евентуално, још једну репризу.

Себе, на неки начин, виде као позориште Косова и Метохије, јер гостују у свим, већим или мањим срединама, у Звечану, Лепосавићу, Зубином Потоку, Штрпцу, све до села у којима има повратника и потребе да се прикаже наша представа и да се очува и развија култура на српском језику. Људима на Косову и Метохији су, оцењује он, можда и потребнији културни садржаји него осталима.

- **Због услова у којима живе, оскудице и страхова разних врста, куриозитет је да тамо у местима са неколико хиљада становника, успевамо да напунимо сале од 400 – 500 места, што је исто као када бисмо у Београду, процентуално, са једном позоришном представом, успели да напунимо Маракану** – поносан је Радоњић.

Као позориште, додао је, **које је са још седам професионалних позоришта 1965. године основало Заједницу професионалних позоришта Србије јужно од Саве и Дунава (тада „Сусрете Јоаким Вујић“), и даље су део Заједнице, а посебно велики су им задовољство и радост што су, већ годинама, и у овим измењеним околностима, присутни на фестивалу „Јоаким Вујић“ са квалитетним представама.**

Димитрије Коканов: БАНОВИЋ СТРАХИЊА УЖИВО

Када се говори о спрези политике и медија, немогуће је избећи појмове манипулације, лажи, естрадизације... Редитељ Небојша Брадић Михизовом драмском тексту Бановић Страхиња приступа као могућој партитури за студију политичке игре. Чињеница да је представа базирана на овом тексту постављена у копродукцији шабачког и приштинског позоришта, додатно, кроз спољашњи оквир, отвара полемику политичког односа сукоба на Косову. Брадић бира да основни редитељски концепт развија у систему извођења пред камерама. Дакле, глумци изводе уживо представу пред публиком, али исто тако бивају снимани системом камера те се њихова игра емитује на платну у дну сцене. Овакав поступак у формалном смислу није неуобичајен, посебно када се истражује феномен живог преноса у извођачким уметностима (пуно је студија на ову тему написаних, а можда је најпознатија теоретизација овог извођачког феномена она коју нуди Филип Аусландер). Међутим, редитељ у сценски простор поставља и лик мајке Југовића, као редитељске телевизијског преноса, која немо седи присутна у прозирној коцки тј. контролној соби или у режији. Дакле, реч је о смештању радње комада у простор телевизијског студија или о самом телевизијском преносу. Политички заплет се одвија пред камерама и комуницира кроз наглашену свест јунака да иступају и говоре у јавном простору, пред широким аудиторијумом. Публика у сали може идентификовати своју позицију са бивањем публиком испред телевизијских екрана. Адаптацијом текста, редитељ конструише овај медијски и политички репрезентацијски систем као простор политичке манипулације одређеним садржајима. Тако, док публика на великом платну прати директан пренос сценског догађања кроз крупне кадрове извођача, у дну сцене се налази и стварни ТВ уређај на коме се емитују снимци стварних ратних сукоба. Али, ти сукоби нису главна тема или вест, већ бивају потиснути приватни заплетима унутар једне породице, која је на позицији политичке моћи. Али опет, манипулација се наставља, прецизно је означено у представи који делови сценске игре нису снимани камерама и емитовани на платну.

Дакле, медијска слика ове политичке ситуације како је Брадић третира, је већ искривљена избором материјала који ће се у медије пласирати. Експлоатација емоционалних односа унутар породице којој прети разарање, као и народу у ширем смислу, јесте тај естрадни дискурс ријалити телевизијских програма којим редитељ истражује слику (не)могуће истине у медијима и политици. Михизов текст је омогућио одређене тематске оквире какви су сукоби Срба и Турака пред Косовски бој, потом система уплетених позиција моћи и хијерархија унутар српског друштва, а на самом крају питање одсуства љубави и слободе емотивног избора у патријархату. Запажамо током разговора да је тек друга представа на фестивалу коју смо одгледали, а да се питање жене у патријархату намеће на врло занимљив начин – у обе до сада одгледане представе, жена је она која негује патријархат. Глумица Биљана Костантиновић овог пута као публика констатује да улога мајке у овој представи има симболичку вредност државе тј. отаџбине.

Критичарка Александра Гловацки у општем разматрању редитељског поступка посебно истиче деконструисање мита као квалитет ове представе.

У разговору са глумцима акценат је био на технологији извођења, тачније на спровођењу вишеслојног задатка: играње драмске улоге унутар радње коју задаје комад, потом извођење тог задатка унутар контекста који редитељ задаје својим концептом. Зоран Карајић и Милан Васић наглашавају да поступак живог преноса у представи није сегмент представе који је утицао на њихов глумачки задатак, већ бисмо га пре могли схватити као спољни редитељски поступак. Глумица Милена Јакшић, у улози жене која је изневерила и преварила патријархат и национални кодекс оданости своме, с друге стране, унутар свог задатка има јасну слику о снази крупног кадра услед чињенице да је први део њеног сценског деловања сведен на немо постојање и трпљење оптужби, као и одбијање да говори и износи став. Небојша Ђорђевић скреће пажњу да током процеса стварања представе суптилност у извођењу јесте била намера, а да је пренос уживо системом камера и пројектовањем додатно омогућавао сложеност глумачког израза.

Александра ГЛОВАЦКИ

критика представе „Бановић Страхиња“ Народног позоришта Приштина у копродукцији са Шабачким позориштем

Једини случај из наше епске поезије у којој се жени-прељубници опрашта грех, песму Бановић Страхиња, Борислав Михајловић Михиз је искористио за садржај своје драме истога наслова. С разлогом, јер песма нуди сасвим довољно радње, драмског набоја, добро изнијансираних ликова, преокрета и кулминације, па се Михиз могао слободно бавити надоградњом у оквиру материјала који је већ добио. Храбро је осавременио језик, и – једнако важно - деконструисао мит, југовићко јунаштво преточивши у политичку моћ и манипулацију: Војин је безосећајни, бескрупулозни политичар-менаџер, док је Југ Богдан слабић, женскарош и алкохоличар препун ироније у односу на све и свакога.

Редитељ Небојша Брадић радикално је изменио драмску ситуацију избацивши читав први чин, који се дешава у готово монашком двору Страхињином, и радњу сасвим сместио у престоничке, помпезне дворе Југовићке. Догађај који се збио између Жене и Влаха Алије на тај начин остаје скривен од гледалаца, чиме се додатно добија на тензији у сцени суђења, јер не само да судије не знају поуздано шта се у Бањској догодило, већ то није видела ни публика.

Брадић додатно у савременост повлачи читаву причу, представљајући догађај као режирани телевизијски пренос. Њиме руководи мајка Југовића, која се у драми не појављује, али се њено присуство све време осећа, и од ње се тражи дозвола за све. У Михизовој варијанти то се по свој прилици односило на Партију, док данас та мајка, смештена у редитељску кабину, може да се чита као свеприсутно око Великог Брата.

Зоран Карајић превејаног и саркастичног Југа игра лежерно шармантно, ипак на ивици приватног, док је Војин Милана Васића опасан и декламаторски манипулатор, који више ни сам са собом не зна шта заиста мисли док изговара добро припремљене фразе. Страхиња Небојше Ђорђевића је издвојен из ове дворске свите, управо на начин на који га Михиз описује: „широк, готово тежак... сталожен и затворен, од оних људи што се ретко радују, а неприметно пате“. Милена Јакшић са дивним, паћеничким лицем и готово без речи, клечећи на просценијуму, јасно доноси сву усковитланост Жениног унутрашњег живота и њену помиреност са судбином. Душан Симић је млади Бошко, дечачки чист, а Игор Дамњановић слуга Милутин, дубоко присутан на сцени у свом кратком појављивању.

Ликови су у савременој, дизајнираној одећи, пије се из пластичних чаша, унутар типичног корпоративног кабинета, са великим екраном на коме се емитује директни пренос. Ипак, они изговарају да је у току 1389. година, чаше називају путирима, и понављају Лазареву клетву, што се све сасвим уклапа, доказујући да се нисмо макли из тих митских опсена, и да је оваква деконструкција неопходна и актуелна.

„УПРКОС СВЕМУ“ - ПРИЧА О ЈЕДНОМ ПОЗОРИШТУ И ВРЕМЕНУ

У оквиру пратећих програма 55. Фестивала "Јоаким Вујић", синоћ је у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ у Краљеву представљена публикација "Упркос свему", која говори о седам деценија рада Народног позоришта у Приштини и 73 године позоришног живота на Косову и Метохији. О почецима рада Приштинског позоришта, његовом развоју, условима под којима ради последњих 20 година, говорили су директор Народног позоришта Приштина (са седиштем у Грачаници) Предраг Радоњић, Зоран Карајић, глумац, сценариста и редитељ Игор Дамњановић и редитељ Миодраг Динуловић. председник Заједнице професионалних позоришта Србије.

Радоњић је подсетио да је ово позориште прошле године обележило 70 година од оснивања. Позориште је током своје историје мењало своје називе од Обласног, преко Покрајинског до актуелног назива, који је носило и 1999. године, када је позориште настало у Приштини морало да напусти свој матични град и матичну сцену. Пауза је потрајала неколико година, а онда је позориште наставило рад, најпре у Лепосавићу, потом у Косовској Митровици и, на крају, у Грачаници.

- **И даље немамо приступ нашој матичној згради у Приштини, у којој се налазе наш фундус и документација. Све то је специфичност нашег позоришта у односу на сва друга, али се трудимо да и у тим, неспецифичним околностима, радимо наш посао на најбољи могући начин, да играмо за публику на Косову и Метохији у свим местима где за то постоје услови и потреба - као и да, у последње време, све чешће, гостујемо и у другим срединама у централној Србији, Војводини, Црној Гори, Републици Српској, па и даље** – истакао је Радоњић.

Игор Дамњановић, глумац каже да су тешкоће са којима се у раду суочавају велике, почев од правно-економских ствари: како набавити сценографију и пребацити је на Косово, до чињенице да некада није било струје или да су их на наступе пратили оклопнитранспортери КФОР-а:

- **Не могу да кажем да су нас пратили до позоришта, јер смо понекад играли и по двориштима кућа или по неким срушеним домовима културе у које свако донесе од куће нешто на шта би могао да седне, јер нема столица. То враћа позориште оном исконском, што је за тај уметнички чин потребно, а то су глумци, публика и енергија која кружи између њих.**

Миодраг Динуловић, председник Заједнице професионалних позоришта Србије говорио је о нераскидивим везама два позоришта:

- **Оно што спаја Краљевачко и Народно позориште у Приштини су људи који су директно утицали на развој позоришта у Краљеву, и професионалног, и аматерског** – рекао је Динуловић, поменувши најзаслужније за те везе: Милутина Јаснића (некада управника НП у Приштини, који је у Краљеву био редитељ и многе увео у позоришне воде, између осталих и некадашњег директора позоришта у Краљеву Миломира Недељковића), Добрицу Раденковића, Здравка Лукића, Божидара Андрића, редитеља Александра Ковачевића (чија кћерка Александра наставља очевим стопама у Краљевачком позоришту).

Колеге су пожелеле да Народно позориште у Приштини са седиштем у Грачаници опстане – упркос свему. Можда баш зато вреди веровати у изреку: **„У поразу – пркос, у победи – великодушност, у миру - добра воља, могу спасити једну земљу од било чега, осим од ње саме.“**

ВЕЧЕРАС НА РЕПЕРТОАРУ

ПЕТАК, 17. мај у 20 часова

КРУШЕВАЧКО ПОЗОРИШТЕ

Угљеша Шајтинац
АНИМАЛС
Режија: Снежана Тришић
Сценографија: Љубица Милановић
Костим: Марина Сремац
Драматург: Јован Ристић
графичко обликовање и фотографије:
Радован Вучковић
Играју:
Филип Хајдуковић - Христифор
Сања Марковић - Дивна
Биљана Николић – Зуба, Матилда
Бојан Вељовић – Бели, Миленко
Никола Ракић – Ал, Огњен
Дејан Тончић - Крста

АНИМАЛС

СЕЛЕКЦИОНА БЕЛЕШКА

Одлуку управе Крушевачког позоришта да на сцену постави драму ,,Анималс" Угљеше Шајтинца, сматрам храбрим репертоарским потезом. Такав потез повлачи са собом и одређене ризике, којима, на жалост, управе наших позоришта нису склоне. С друге стране, у односу на редитељски опус и неке од драма које је Снежана Тришић режирала, Шајтинчева алегоријска драма о људској природи и сталној, неопходној а пречесто губитничкој борби са животињом у нама и зверима око нас, у нашем блиском окружењу, представља готово очекивани избор. У том смислу, репертоарски, ова представа је добар пример промишљеног и добро припремљеног уласка у уметнички ризик.

Анималс је вишезначна и слојевита представа која у тематском и у естетском смислу, отвара многобројна питања и чини ми се да би ова драма тек могла да представља изазов младим редитељима/кама. Из тих разлога можда није лоше поставити питање: којим би се још сценским средствима могла реализовати оваква драмска алегорија која би мање била у служби појашњења и разумевања, мање театралног типа, а више прилагођена савременом тренутку и интересовањима нове младе публике?

Б. Илић

РЕЧ КРИТИКЕ

,,Комад Анималс говори о младићу који је стасао за женидбу, а који због скучених материјалних могућности не може да започне самосталан живот, већ је осуђен да мали стан дели са родитељима и братом. То је сиже из кога би се зачас могла изродити цмољава драмица о жртвама транзиције, о српској породици која се распада да Угљеша Шајтинац није уочио ,,ниску" истину (што би рекао А.Кончаловски): када људи дуго живе у неприродној животној ситуацији они "поживинче", односно почну једни друге да третирају као животиње."

М. Мађарев, „Најмањи заједнички именитељ"- Време, 1.11.2018.

,,.... Распад смисла, који би довео до апсурда, да није укључена велика доза гротескне ироније у поистовећивању животињских афеката код људи и антропоморфности код звери, представу ,,Анималс" је учинио разумљивом, ако не уверљивом, као причу о борби за добре циљеве, чак и када им је исход трагичан."

Д. Бошковић ,,Цео свет је месара"- Вечерње

СУТРА НА РЕПЕРТОАРУ

СУБОТА, 18. мај у 20 часова

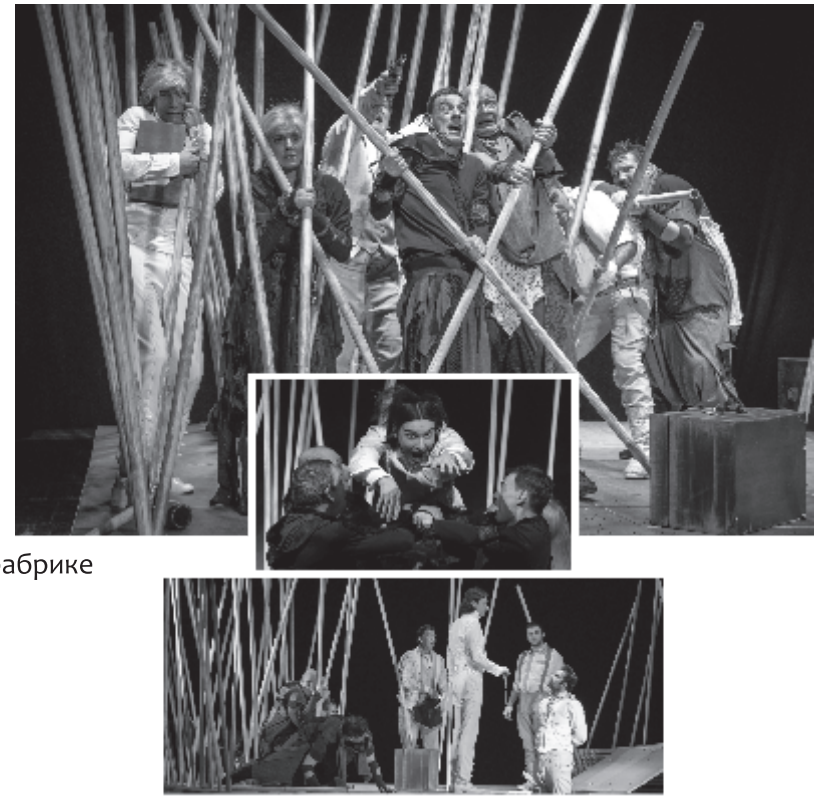

1835
КЊАЖЕВСКО
СРПСКИ ТЕАТАР
КРАГУЈЕВАЦ

Јоаким Вујић
НЕГРИ
или ЉУБОВ КО СОЧЕЛОВЕКОМ СВОЈИМ
ЈЕДНО ЈАВНО ПОЗОРИШТЕ У ТРИ ДЕЈСТВИЈА
СПИСАНО ЈОАКИМОМ ВУЈИЋЕМ

дејствујуштаја лица
Лорд Штуфорд, притјажатељ једне сахарне фабрике
НИКОЛА МИЛОЈЕВИЋ
Јон, лордов служитељ
ИВАН ВИДОСАВЉЕВИЋ
Барингтон, надзиратељ речене фабрике
ПЕТАР ЛУКИЋ
Блинерт, један у фабрики официјант
НЕНАД ВУЛЕВИЋ
Ксантилаква, један старије негр
ЗДРАВКО МАЛЕТИЋ
Накир, његово дете
ЧЕДОМИР ШТАЈН
Сули, његова кћер
ИСИДОРА РАЈКОВИЋ
Квирли, један младић негр и Сулин женик
ДУШАН СТАНИКИЋ

трајање представе 85 минута

Belvedere
GARNI HOTEL
Hajduk Veljkova 85/1,
36000 Kraljevo
Serbia
Tel. +381 36/313 333
Fax.+381 36/316 016

TURIST Hotel

banim REKLAME

*све фотографије коришћене у овом билтену су заштићене
аутор Марија Катић © All Rights Reserved